

Аата, үлэтэ умнуллубат

Сэри!..Сэри диэн тыл хас биирдии киһи өйүгэр-санаатыгар ыараханлык иһиллэр.

1941сыллаахха Фашистскай Германия биһиги дойдубутугар сэриинэн саба түһэн дьоммут олохторун алдьатан-айгыратан барбыта. Советскай Союз дьоно биир түмсүүлээх-санаалаах буолан фашистары 1945 сыл ыам ыйын 9 күнүгэр кыайбыттара.

Аҕа дойду сэриитэ сагаланан тыа дьонун чуумпу олохторун аймаабыта. Сэри сиртибэтэ, содула суох ааспатага. Сэлик сэтэрээн, куртах, оһоҕос, быар ыарыылара өрө турбуттара, корь онно эбии булан, аччыктаан сылдыар дьону ордук айгыраппыта.

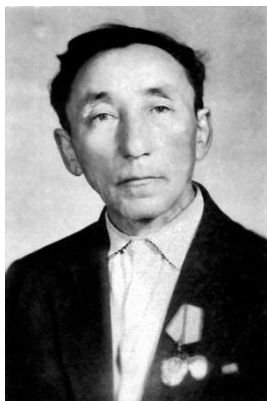
Тыылга тыһаһыннаах үлэ барарынан тыа сирин балаһыанньата 1941 – 43 сылларга олус ыараабыта. 1942 сыл олус кураан дьыл буолбута. Аһына үөрэ өрө туран, сири-дойдуну саба көшпүтэ. Күөх диэни үүннэрбэккэ, барытын кубарыччы салаабыта.От-мас үүнэ хаппыта, сир ньуура быһыта ыстаммыта, хайыта барбыта. Ас-үөл кырыымчык, кыһалҕалаах олоҕо сатыылаабыта, оноһуллубут бородууксуйа бүтүннүү государствоҕа курдат ааһа турара.

Сэри кэмигэр олус эрэйдээхтик, кыһалҕалаахтык олохторуга. Отторун-мастарын бэйэлэрэ тизэйлэрэ. Киэһэ үлэлэрин кэнниттэн эрбээн, хайытан, дьиэлэрин оттолоро. Хотон ис-тас үлэтигэр барытын бэйэлэрэ үлэлииллэрэ. От кириитин, ноһуом таһаарытын бу барытын дьахталлар уонна кырдыа барбыт оһонньоттор күүстэрэ быһаарара.Оһуунан от тизэй тийэн, оту уматан илиилэрин-атахтарын ириэрэн баран, отторун тизэйлэрэ. Аччык дьахталлар, аччык оһуунан от тизээн муннаналларын, төһөлөөх тоһоллоро-хаталлара буолуой?

Тыыл олоҕо олус ыарахан, уустук этэ, ону ол диэбэккэ дьон хара сарсыардаттан киэһэ хойукка диэри Кыайыы туһа диэн умса-төннө түһэллэрэ. Букатын оһочоос уолаттар, кыргыттар баар техниканы барытын көдүүстээхтик үлэлэтэллэрэ.

Кыһалҕаҕа кыайтарбат, эрэйгэ бэриммэт өргөс-кылаан туруу үлэһиттэр баар буолан олох салҕанан барбыта. Дьэ, маннык кэмгэ биһиги хос эһэбит, хос эбэбит Кыайыы туһугар үлэлээбиттэрэ.

Хос эһэбит Сивцев Николай Николаевич 1904 сыллаахха төрөөбүтэ. Онтон улаатан баран сана ТОС-табаарыстыба диэн артыал тэриллибитэ, онно 1930 сыллаахха кирибит. 1931 сылтан 1940 сылга диэри ферма сэбиэдиссэинэн үлэлээбит. Үлэтэ үчүгэин иһин 1940 сыллаахха бастын ыанньыксыттыын Говорова Мария Михайловналыын Москваҕа Тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар кыттыыны ылар чиескэ тиксибиттэр.

Онтон П Бэрт Ууһугар налоговой агенынан үлэлээбит. Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии сылларыгар 1943 сыл бэс ыйыттан 1945 сыл алтынньыга диэри үлэ фронугар сылдыбыта. Кэлэн баран 1947 сылтан 1956 сылга диэри «Победа», «Мичурин» колхозтарга хонуу биригэдьииринэн үлэлээбит.

1960 сылтан 1975 сылга диэри үрдүк үүнүү звеноводунан үлэлээбит. Үлэбэ үрдүк ситиһиилэрин иһин Правительство кини үлэтин үрдүктүк сыаналаан Бочуот Знага уонна Үлэ Кыһыл Знамята орденнарынан уонна элбэх мэтээллэринэн наҕараадалаабыт.

Сивцев Николай Николаевич наҕараадата:

РСФСР тыатын хаһайыстыбатын социалистической күрэхтэһиитин туйгуна (1964 с. ыам ыйын 20 к.)

396350 №-дээх Үлэ Кыһыл Знамятын Ордена (1966 с. бэс ыйын 23 к.)

Владимир Ильич Ленин 100 сааһыгар «Үлэбэ килбиэнин иһин» мэтээл (1970 с. муус устар 15 к.)

Юбилейдаах социалистическэй күрэхтэһиигэ ситиһиитин иһин «Саха АССР 50 сыла» түөскэ кэтэр өйдөбүннүк бэлиэ (1972 с. бэс ыйа)

840780 №-дээх Бочуот Знага Орден (1972 с. ахсынньы 15 к.)

«1941-1945 сс. Аҕа Дойду Улуу сэриитигэр Кыайыы 30

сыла» юбилейнай мэтээл
(1975 с. муус устар 25 к.)

«Тохсус
ударнига» (1976 с. тохсунньу 12
к.)

«Үлэ бэтэрээнэ» мэтээл
(1981 с. алтынньы 27 к.)

Биниги хос эбэбит Анна Михайловна 1923 сыллаахха Бэрт-Ууһугар төрөөбүтэ. Эдэр сааһыгар быраатынаан Мэхээстиин тулаайах хаалбыттара.

Быраатын бэйэтэ көрөн-истэн сэрии ыар сылларын намчы санныгар сүгэн ааспыта. Уон аҕыс саастаах кыыс 1941 сылтан 1947 сылга диэри Балыктаах ферматын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. Бу үлэлээбит сылларыгар биир да сүөһү өлбөтөҕө, бу кини эдэркээн кыыс үлэни таба дьаһайбытыгар, дьону түмэн таһаарыылаах үлэни тэрийбитигэр, оччотооҕу сэрии, сут-кураан сылларыгар ситиһилиннэҕэ.

Сүөһүнү сыл таһаарар, былааны толорор туһугар былыргы дьахталлар үлэ бөҕөнү үлэлээн, барыта Кыайыы туһа диэн муннанаахтыыллара. Аны дьиэлэригэр аччык оҕолоро, танас-сап суох. Хайдах тулуйаахтаабыттара буолла?

Колхоз тиэрдиллибит, ирдэнэр былааны барытын толорор буолара. "Балыктаах" колхозка сутааһын улахан буолбатаҕа. Ыһыттан ордубут сиэмэни кистээн үллэстэллэрэ. Итии аһылыгы тэрийэн, интернат аһан оҕолору аһаталлара.

1947 сыллаахха огдообо киһиэхэ, биниги хос эһэбитигэр кэргэн тахсар. Хос эбэм быраата Мэхээс ол бириэмэҕэ 12-лээх этэ. Онтон хос эбэм бастакы кэргэнигтэн төрөшпүт уола Сэмэн 17-лээҕэ. Ол кэнниттэн 9 оҕону төрөөн, иллээх-эйэлээх улахан ыал буолбуттара.

Петрова Анна Михайловна наҕараадата:

1. 1941 – 45 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин мэтээл

2. Ийэ буолуу I истиэпэннээх мэтээлэ, 1960 с. муус устар 25 к.

3. «Материнская Слава» Орден үһүс истиэпэнэ, 1961 с. бэс ыйын 8 к.

4. «Материнская Слава» Орден иккис истиэпэнэ, 1963 с. ахсынньы 10 к.

5. «Материнская Слава» Орден бастакы истиэпэнэ, 1966 с. ахсынньы 29

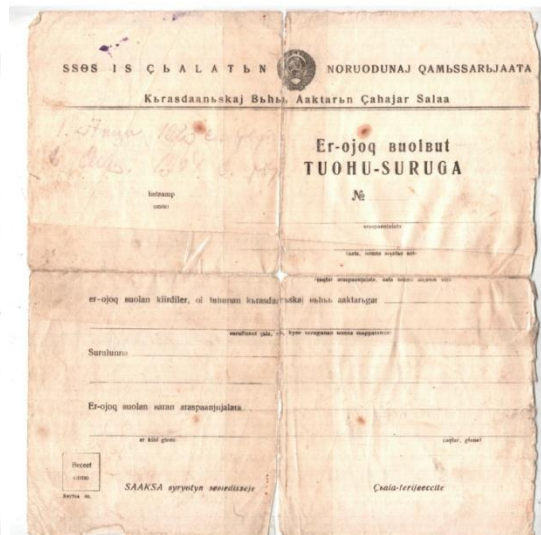
к.

Бу биһиги эйэлээх олохпут иһин бэйэлэрин хара көлөһүннэринэн кылаат укупт, кыайыны уһансыбыт хос эбэбитинэн, хос эбэбитинэн киэн туттабыт.

Биһиги Сиипсэптэр ыччаттара, кинилэри ытыктыбыт, холобур оностобут, сүгүрүйэбит, махтанабыт...

Охлопкова Сандаара, 3г кылаас
Охлопкова Саяна, 11г кылаас
Дьокуускай куорат 17 нүөмэрдээх
оскуола үөрэнээччилэрэ